

Д. С. Нестерова,
аспірант кафедри страхування та фінансово-менеджменту,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

D. Nesterova,
postgraduate student of the Department of Insurance and risk-management,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE CONCEPTUAL MODEL OF THE INVESTMENT POLICY OF THE INSURANCE COMPANY

У статті запропоновано методичні підходи оцінки інвестиційної діяльності страхових організацій. На основі системно-факторного підходу розроблено стратегію інвестиційної політики страховика, що включає модель їх інвестиційної діяльності з урахуванням стратегічних і тактичних індикаторів, реалізація якої дозволить ефективно використовувати інвестиційний потенціал страхового ринку у розвитку економіки України.

Визначено структурні елементи концептуальної моделі формування інвестиційної політики, а саме: правове державне регулювання інвестиційної діяльності страхової компанії; фінансові ресурси, які є джерелом інвестиційного доходу страхової компанії; правила інвестування для страхової компанії; інвестиційний портфель, його сутність, види, особливості побудови і обмеження; методи інвестування; варіанти побудови інвестиційного портфеля; методика ситуаційного аналізу за допомогою системи показників для оцінки обраного варіанту інвестування; вибір варіанту управління інвестиційною діяльністю страхової компанії

Розроблено методичні рекомендації для ситуаційного аналізу та оцінки варіантів інвестування на основі системи таких показників, як: платоспроможність, ліквідність, фінансова ефективність, ділова активність, інвестиційна привабливість.

In the article the methodological approaches for assessing the investment activity of insurance companies are proposed. The strategy of the investment policy of the insurer that is based on system-factor approach is determined. This strategy of the insurance company includes the investment model which is based on strategic and tactical indicators, implementation of which will effectively use the investment potential of the insurance market in Ukraine's economy.

The structural elements of the conceptual model of investment policy are: the legal state regulation of the investment activity of insurance company; financial resources, which are the sources of income of insurance company; investment rules for the insurance company; investment portfolio, its nature, types, design features and limitations; methods of investment activity of insurance company; variants of the investment portfolio; situational analysis method that using a system of indicators to assess the chosen options of investments; selecting of investment activity of the insurance company.

In the article the guidelines for situation analysis are determined and the evaluation of investment options on the basis of indicators such as solvency, liquidity, financial performance, business activity, investment attractiveness are defined.

Ключові слова: інвестиційна політика страхової компанії, системний підхід до формування інвестиційної політики, інвестиційний портфель, інвестиційна діяльність, інвестиційний дохід страхової компанії.

Key words: investment policy of the insurance company, systematic approach to the formation of the investment policy, investment portfolio, investment activities, investment income of the insurance company.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах питання активізації інвестиційної діяльності учасників вітчизняного фінансо-

вого ринку, в цілому, і страхових компаній, зокрема, є одними з найбільш важливих. Це зумовлено спадом у вітчизняній економіці, недостатнім рівнем

Рис. 1. Модель формування інвестиційної політики страхових організацій

Джерело: складено автором на основі [4, с. 143—145].

розвитку фінансового ринку України, правових, економічних інструментів інвестування, а також методичних підходів до аналізу інвестиційного потенціалу страхових компаній та рівня його реалізації.

Страховий ринок мінімізує ризики, пов'язані з діяльністю економіки в масштабах усієї країни, а також дозволяє акумулювати і капіталізувати власні кошти страховика і страхові резерви. У розвинених країнах страхові організації є крупними інвесторами на фінансовому ринку, тому на сьогоднішній день актуальним завданням є оптимізація процесу управління інвестиційним потенціалом страхових компаній в Україні за рахунок розробки концептуальної моделі формування інвестиційної політики страхової організації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти інвестиційної діяльності страхових організацій на макроекономічному і мікроекономічному рівні розглядалися в працях таких відомих вітчизняних вчених як: Александрова М.М., Базилевич В. Д., Василенко А. В., Внукова Н. М., Пікус Р.В., Супрун А.А., Ткаченко Н.В., а також таких зарубіжних вчених як: Березіна С.В., Гордон Дж., Нємцова Ю.В., Нікуліна Н.М., Рейтман Л.І., Чернова Г.В., Шарп У.Ф.

Враховуючи вагомні результати досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, слід зазначити необхідність подальшого вивчення теоретичних і методичних аспектів здійснення інвестиційної діяльності страхових організацій, зокрема у проблемі формування інвестиційної політики страхової компанії на основі системного підходу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних основ та розробка методичних прийомів оцінки ефективного управління інвестиційною діяльністю страхових організацій, що сприятимуть задоволенню потреб національної економіки в інвестиційних ресурсах та вирішенню стратегічних завдань розвитку страхового бізнесу.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань: обґрунтувати методичні підходи до формування інвестиційної політики страхової організації, а також визначити елементи системного підходу у процесі формування концептуальної моделі інвестиційної політики страхової компанії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сутність інвестиційної політики полягає у виборі і реалізації найбільш ефективних шляхів розширення та оновлення активів підприємства з метою забезпечення його економічного розвитку. На кожному рівні управління є певні особливості у процесі розробки інвестиційної політики.

Інвестиційна політика страхової компанії — це сукупність заходів організаційного та економічного впливу органів управління страхової компанії, що спрямовуються на створення оптимальних умов для інвестиційних процесів. Під інвестиційною діяльністю страхових організацій слід розуміти складно-системну сукупність заходів, що пов'язані з плануванням, формуванням та оцінкою ефективності активів. При формуванні цілей інвестиційної політики страхові організації повинні враховувати обсяг фінансових ресурсів, інвестиційний потенціал та інвестиційні пріоритети країни [7, с. 43].

При формуванні інвестиційної політики фахівці страхової компанії використовують елементи системного підходу [2, с. 227].

Саме з цієї позиції представлена концептуальна модель формування інвестиційної політики страховика, що складається із взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів.

1. Правове державне регулювання інвестиційної діяльності страхової компанії.

Кожна страхова організація має в розпорядженні фінансові ресурси, а державні органи регламентують їх обсяг, умови інвестування та правила розміщення. В Україні законодавчою базою регулювання процесу інвестування страхових резервів та інших засобів страхових компаній є ст. 31 Закону України "Про страхування". Також з метою забезпечення фінансової стійкості гарантій страхових виплат та забезпечення платоспроможності, інвестиційна діяльність страхових компаній регламентується Правилами формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування іншими, ніж страхування життя, затвердженими Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 грудня 2004 року № 3104 і Правилами розміщення страхових резервів із страхування життя, затвердженими розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26 листопада 2004 року № 2875 (з 23 листопада 2011 року даним органом є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг) [5].

2. Фінансові ресурси, які є джерелом інвестиційного доходу страхової компанії.

У практиці страхової діяльності застосовують поняття "інвестиційні можливості фінансових ресурсів" з виділенням їх характеристик і специфічних умов інвестування, що сприяє ефективному формуванню інвестиційної політики страхової компанії, створення збалансованого інвестиційного портфеля, який максимально відповідає специфіці фінансів та сприяє досягненню максимальної стандартизації процесу інвестування та спрощенню процесу управління інвестиційною діяльністю страховика (рис. 1).

Системний підхід до формування інвестиційної політики передбачає дотримання страховими організаціями умов інвестування. Умова диверсифікації (принцип розсіювання) є основою розподілу інвестиційних ризиків з різних видів вкладень та сприяє більшій стійкості інвестиційного портфеля страхової компанії. Згідно з цією умовою не повинно допускатися значне переважання будь-якого виду вкладень над іншими, тобто структура активів не повинна бути однобокою. Умова зворотності (або принцип гарантованості) повною мірою поширюється на всі активи страховика, у тому числі на вільні. Дана умова передбачає максимально надійне розміщення активів, що забезпечує їх повернення у повному обсязі. Умовою прибутковості вкладень (принцип рентабельності) передбачається, що активи повинні приносити постійний дохід. Страхова компанія повинна забезпечити достатній рівень рентабельності власних фінансових ресурсів. Умовою ліквідності передбачається, що структура вкладень

страхової компанії повинна бути така, щоб у будь-який час у страховика були в наявності ліквідні кошти або капітальні вкладення, які легко перевести у ліквідні кошти [3, с. 325].

3. Правила інвестування для страхової компанії, які є інструментом страхового менеджменту при виборі варіантів інвестування фінансових ресурсів страховика.

Вкладати кошти доцільно якщо:

— чистий прибуток від вкладення активів перевищує чистий прибуток від їх розміщення на банківському депозиті;

— рентабельність інвестицій вище рівня інфляції [6, с. 105].

4. Інвестиційний портфель, його сутність, види, особливості побудови, обмеження.

Головна мета формування інвестиційного портфеля страхової компанії — досягнення оптимального поєднання "ризик — дохідність". При формуванні інвестиційного портфеля менеджери страхової компанії повинні прийняти такі рішення:

— обрати один з видів інвестиційного портфеля — портфель, який переважно орієнтований на отримання доходів за рахунок відсотків і дивідендів, або портфель, що спрямований переважно на приріст курсової вартості інвестиційних активів;

— оцінити структуру інвестиційного портфеля за співвідношенням "ризик — дохідність", визначити в портфелі питому вагу вкладень з різними рівнями ризику і прибутковості;

— визначити характер портфеля за ступенем ризику — агресивний (високий ступінь ризику), консервативний (низький ступінь ризику), змішаний та ін.;

— оцінити зовнішні і внутрішні чинники, обмеження, що впливають на збалансованість портфеля [2, с. 232].

5. Методи інвестування, особливості їхнього обґрунтування.

Кожен метод дає можливість страховій компанії розглянути окремі характеристики проекту як складові інвестиційної політики, тому доцільно комплексно застосовувати основні методи аналізу кожного варіанту інвестиційного портфеля.

6. Варіанти побудови інвестиційного портфеля.

У страховій організації з часом може змінюватися інвестиційна політика, це передбачає зміну структури інвестиційного портфеля та визначення співвідношення дохідності та ризику інвестицій, що входять до нього.

Основна мета менеджменту страхової компанії в процесі інвестиційної діяльності — досягти оптимізації інвестиційного портфеля, сформувати портфель за обраними критеріями з урахуванням співвідношення рівня прибутковості, ризику та ліквідності інвестиційних ресурсів. У зв'язку з коливаннями на фондовому та фінансовому ринках необхідно періодично переглядати склад інвестиційного портфеля, щоб змінити обрані співвідношення інвестиційних активів. Структуру інвестиційного портфеля слід переглядати залежно від результатів аналізу фінансової ситуації на ринках та очікуваних змін попиту і пропозиції [1, с. 59].

7. Методика ситуаційного аналізу за допомогою системи показників для оцінки обраного варіанту інвестування.

Методика оцінки ефективності підприємницької діяльності, у тому числі страхової діяльності, включає такі послідовні етапи як: вибір системи показників; оцінку кожного показника; визначення питомої ваги значень кожного показника та групи показників, вплив показників на фінансовий стан компанії; зведену оцінку діяльності; розробку заходів щодо вдосконалення формування інвестиційної політики.

Система оціночних показників складається з п'яти основних груп:

- платоспроможності;
- ліквідності;
- фінансової ефективності;
- ділової активності;
- інвестиційної привабливості [4, с. 149].

Дані показники відображають результати інвестиційної діяльності і характеризують дотримання умов інвестування, що закріплені законодавством.

8. Вибір варіанту управління інвестиційною діяльністю страхової компанії в залежності від структури організації, вимог власників, переваг менеджменту.

Концептуальна модель, яка побудована на основі системного підходу, дозволяє провести глибокий аналіз усіх елементів формування інвестиційної політики страхової організації, їх підпорядкованості стратегії розвитку страхової діяльності, інтересам акціонерів та менеджерів страхової компанії.

Вивчення проблем управління інвестиційною діяльністю страхової організації дозволяє зробити висновок: вибір найбільш прийняттого варіанту повинен здійснюватися з урахуванням інвестиційних можливостей фінансових ресурсів і результату оцінки стану інвестиційної політики страхової компанії.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дослідження показали, що інвестиційну політику страхових організацій необхідно формувати на основі системного підходу за допомогою концептуальної моделі, яка забезпечує:

- структурування фінансових ресурсів з урахуванням інвестиційних можливостей та умов їх інвестування;
- дотримання правил інвестування з метою досягнення головної мети інвестиційної діяльності — отримання інвестиційного доходу та забезпечення фінансової платоспроможності страховика;
- розробку і використання алгоритму побудови інвестиційного портфеля страхової компанії;
- побудову концепції балансу інтересів суб'єктів інвестиційної діяльності;
- впровадження методики ситуаційного аналізу з використанням системи оціночних показників.

Література:

1. Немцева Ю.В. Управление инвестиционным портфелем страховика: проблемы формирования, оценка

эффективности / Ю.В. Немцева // Вестник НГУЭУ, 2013. — №3. — С. 58—66.

2. Никулина Н.Н. Финансовый менеджмент страховой организации: учеб. пособие для студ. вузов / Н.Н. Никулина, С.В. Березина. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. — 431 с.

3. Нікуліна Н.М. Інвестиційна політика в страхових організаціях. Теорія і практика: навч. посіб. для студентів вузів / Н.Н. Нікуліна, С.В. Березина. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. — 511 с.

4. Окорочкова О.А. Формирование и оценка инвестиционной деятельности страховых организаций: дис... канд. эк. наук: 08.00.10 / Окорочкова Ольга Алексеевна. — Краснодар, 2012. — 208 с.

5. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: законодавство, що регулює діяльність страхового ринку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/docs/?d=2>

6. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи / Н.В. Ткаченко // Фінанси України. — 2009. — № 6. — С. 104—121.

7. Чернова Г. В. Основы экономики страховой организации по рисковому видам страхования. — СПб.: Питер, 2005 — 240 с.

References:

1. Nemceva, Ju.V. (2013), "The investment portfolio management of insurer: problems of formation, performance evaluation", Vestnik NGUJeU, vol. 3, pp. 58—66.

2. Nikulina, N.N. and Berezina, S.V. (2013), Finansovyy menedzhment strahovoy organizacii: ucheb. posobie dlja stud. vuzov [Financial management of the insurance company: a textbook for university students], JuNITI-DANA, Moscow, Russian Federation.

3. Nikulina, N.N. (2013), Investytsijna polityka v strakhovykh orhanizatsiiakh. Teoriia i praktyka: navch. posib. dlja studentiv vuziv [The investment policy of insurance organizations. Theory and practice: a textbook for university students], JuNITI-DANA, Moscow, Russian Federation.

4. Okorokova, O.A. (2012), "Formation and evaluation of the investment activity of insurance companies", Abstract of Ph.D. dissertation, Finance, Monetary circulation and credit, Kuban State University, Krasnodar, Russian Federation.

5. The official site of the National Commission for State Regulation of Financial Services Markets (2015), "Legislation that regulates the insurance market of Ukraine", available at: <http://nfp.gov.ua/docs/?d=2> (Accessed 3 February 2015).

6. Tkachenko, N. V. (2009), "The financial stability of insurance companies: theoretical approaches", Finansy Ukrainy, vol. 6, pp. 104—121.

7. Chernova, G. V. (2005), Osnovy jekonomiki strahovoj organizacii po riskovym vidam strahovanija [Fundamentals of Economics of the insurance organization on risk insurance], Piter, Saint Petersburg, Russian Federation.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2015 р.